СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 203. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, середа, 18-го жовтня 1944. No. 203. NEW YORK and JERSEY CITY, Wednesday, October 18, 1944. VOL. LII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ВОЄННІ ЗНАВЦІ ЗАПОВІДАЮТЬ ЩЕ ДОВГУ ВІЙНУ НА ПАЦИФІКУ

НЮ ЙОРК. — Два знавці воєнних відносин на Пацифіку представили наглядно воєнні операції проти Японії на [illegible] сесії Форуму для Біжучих Питань, [illegible] тутешне, [illegible] акцією ґазети Геральд-Трибюн. [illegible] вступі ми бажаємо [illegible] Нимиц, командант фльоти [illegible] оставину, яку, судячи [illegible] Бреґон Сомервел, командант [illegible] достав. Нимиц згадав про добрі вісти, [illegible] приходять останніми днями з американсько-японського фронту; подрібніше представив воєнні операції на Тихому океані; потім обговорив наставлення публики до заяв ґенералів про воєнне положення. Він цього переконання, що публика не довіряє заявам ґенералів про це, що війна може потривати ще довший час і скритикував таке наставлення публики як невмісне. По правді справа представляється так: „Ми вповні вижидаємо перемоги, одначе ми знаємо, що шлях до перемоги буде довгий і важкий. Висновок, що ми мусимо бути приготовані на боротьбу на довгі місяці, є опертий на фактах, фактах з ґеоґрафії, фактах з льоґіки і фактах із дійсного стану числа перевозових кораблів" — говорив Нимиц.

ПОВЕРТАЮТЬ ПО 30,000 МІСЯЧНО З АРМІЇ.

ВАШИНГТОН. — Департамент війни звідомляє, що з поля бою прибувають домів кожного місяця по 30,000 вояків на відпустки. Є домагання численніших відпусток з дому, але команда не може піти понад це число з кількох причин. Перше, що нема місця на кораблях; дальше воєнні пляни не дозволять масових відпусток. Треба розуміти, що на місце одного вояка, забраного з боєвої одиниці, треба поставити аж сімох свіжих вояків, а це викликує переворот у боєвих лініях.

РОЗДІЛ ПРОДУКТІВ НАЙВАЖНІЩА ПОВОЄННА СПРАВА.

БОСТОН. — Швидкий розділ цивільних продуктів буде найважніщою повоєнною справою для відбудови краю — оце погляд президента Рузвелта, присланий у привіті на Конференцію про Дистрибуцію. На цій зібралися 1,000 екзекутивних бизнесовців з цілого краю. Дальші погляди президента такі: „Високий рівень продукції та робіт, як ми це плянуємо на повоєнні часи, можна буде втримати лише тоді, коли вдасться наладити всі шляхи та засоби для розпровадження продуктів поміж цивільне населення."

СТРАШИТЬ БОЛЬШЕВИЦЬКИМ ЗАГОВОРОМ В ЮНІЯХ.

ПИТСБУРГ (Пенсилвенія). — Конґресменка Клер Бут Лус, у промові на републиканським зібранню, висловила погляд, що мала ґрупа комуністів склала пляни захопити Демократичну Партію по виборах 7. листопаду. Вона пригадала, що перед 4 роками, коли Росія була в спілці з Гітлером, комуністи йшли проти Рузвелта тому, що він не хотів допустити до війни. Тепер вони підтримують Рузвелта з двох причин: Перша, що Росія вступила до війни; а друга та, що вони мають надію по виборах захопити всі юнії Конґресу Промислових Орґанізацій (СІО), а за тим піде захоплення інших юній та цілої Демократичної Партії.

ЖІНКИ ПОЧАЛИ РУХ ЗА УЗАГАЛЬНЕННЯ РІВНИХ ПЛАТ.

НЮ ЙОРК. — У готелю Валдорф Асторія відбулася конференція представниць 11 краєвих жіночих орґанізацій в справі переведення аґітації за зрівнання плат з мужчинами. Конференцію скликала Краєва Федерація Бизнесісток і Професіоналісток. На конференції обговорено плян переведення відповідних законів по всіх стейтах. Досі введено закони про рівну плату мужчин і жінок у стейтах Ню Йорк, Вашингтон, Ілиной, Мишиґен і Монтана. Взірець закону для зрівнання плат виготовило Жіноче бюро при департаменті праці у Вашингтоні.

МИНУВ РЕЧИНЕЦЬ ПОСИЛАННЯ ПАКУНКІВ.

НЮ ЙОРК. — Поштові урядовці, які займаються пересилкою пакунців для вояків заморе, щоб вони їх дістали на Різдво, нараховують 50 міліонів таких пакунків. Їх пересилає Ню Йорк Порт для Вивозу. Тому, що в понеділок 16. жовтня минув час для надавання таких посилок, пошта була перепрацьована навалом роботи ввесь день аж до пізної ночи.

КВАРАНТАНА НА ПСИ В ОКОЛИЦІ НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — У цілій території Великого Ню Йорку заведено карантану на пси тому, що дуже поширилася між ними скаженина. На підставі Зарядження Ради Здоровля поліція буде виловлювати всі пси, які біґають самопас.

ШУКАЄТЕ ПРАЦІ? — Наперед погляньте на оголошення нових робіт у „Свободі".

Дюї виказує недостачі в американській закордонній політиці

СТ. ЛУ[illegible] [illegible]урі). — Губернатор Тамес Е. Дюї, кандидат на президента з рамени Републиканськ[illegible] [illegible]ртії, виказував перед 17,000 слухачів, що теперішній уряд у Вашингтоні є ще більше непорадний у своїй закордонній політиці ніж у внутрішних американських відносинах та що 16 різнородних федеральних агенцій, які діють заграницями Злучених Держав, „довели закордонну американську репрезентацію до берега хаосу". Дюї схарактеризував адміністрацію Нового [illegible] поділу як „перемучену й таку, що неспосібна привернути лад ні у відносинах в краю ні [illegible] [illegible]ицею". — Промова Дюїя була передана по радіо по цілому краю.

ВИКЛАДИ ПРО РІШЕННЯ В ДОМБАРТОН ОВКС

ВАШИНГТОН. — Підсекретар стейту Едвард Р. Стетиніюс відбув конференцію з представниками орґанізації Амерікенс Юнайтед, зорганізованою небіжчиком Венделем Вилкієм, а складеною з університетських професорів та провідників фільософії в заграничній політиці. Конференція перемінилася на справжні універвитетські виклади в формі так званого „семинара", при якому студенти ставляють питання, а професори відповідають. Ролю професора грав Стетиніюс, а студентами були учасники конференції, такі як президент Дартмут Каледж д-р Ернест Гапкінс й інші. Предметом запитів були наради в Домбартон Овкс. Гапкінс висловився після „семинара", що питання відносилися виключно до заграничних справ Америки і до міжнародніх справ; що багато добрих питань порушено на конференції в Домбартон Овкс, але це лише початок велитенської праці.

ЛЕТУНСЬКІ МАЙДАНИ ДЛЯ СВІТОВОГО РУХУ

ВАШИНГТОН. — Рада Цивільного Летунства розпочала переслухання над домаганнями різних міст, щоб вони дістали летунські майдани для плянованої авіяції з Америки по цілому світі. Домагання зголосили: Бостон, Ню Йорк, Філядельфія, Балтимор, Норфолк і Маямі. Ню Йорк виказав, що має готові майдани для чотирьох повітряних шляхів, а це до: Північної Центральної Смуги з полетами до Амстердаму, Брукселі, Берліна й Істамбулу; Південно Центральної Смуги до Парижу, Женеви, Риму і Близького Сходу; Північної Смуги до Балтійських Держав і Росії; Південної Европи до Лісбони, Мадриду й Північної та Південної Африки.

Німці беруть Мадярщину в карби

ЛОНДОН. — Вісти з Мадярщини ще не зовсім ясні. Німці щоправда вже встановили там кукловий уряд та перебрали цілий край під свою владу, але зложений ними реґент Горті ще вспів дати до народу радіовий заклик. Це дозволяє людям думати, що його сили ще не зломані та що він має ще шанси боротися проти німців.

Кукловий уряд проголосив Ференца Салашія, тоторичного мадярського нациста, реґентом Мадярщини, що вказувало би, що заходи Гортія вийти з війни та прогнати німців не повелися. Берлінське радіо говорить власне в тому тоні, кажучи, що „Берлін відніс повну перемогу на Мадярщині, котра зовсім не має охоти стати большевицькою".

Кукловий уряд відразу проголосив заборону населенню зявлятися ніччю на вулицях міста та привернув наново протижидівські закони. До Лондону приходять вісти з Будапешту, що там панує повний хаос та загальні бої проти всіх. До Туреччини прийшли вісти, що вулицями мадярської столиці патролюють німецькі повзи.

І В СЛОВАЧЧИНІ НІМЦЯМ СИПЛЕТЬСЯ

Вчасним ранком у вівторок німецьке радіо подало вістку про намаганий „пуч" у Словаччині, невеличкій кукловій державі Німеччини. Бувший словацький міністер оборони й пятьох офіцирів здезертирувало до проти-німецьких партизанів, видно по невдалім замаху.

СПРАВА ГРАНИЦІ ЗАБОРОЛОМ ПОЛЬСЬКО-РОСІЙСЬКОЇ ЗГОДИ

ЛОНДОН. — Вісти з Москви подають, що головною перешкодою для довершення угоди між советським урядом і польським урядом у Лондоні є справа східної границі Польщі. Не дивлячися на те, що з конференцій британських, польських і советських політиків в справі польсько-советської згоди не подано ніяких офіціяльних комунікатів, обсерватори догадуються з різних даних, що представники польського уряду на вигнанню стоять твердо й неуступчиво на становищі давніх границь Польщі. Зогляду на те, що й Москва в цій справі стоїть неуступчиво на своїм становищи, поляки пробують добитися угоди через відложення вирішення граничної проблеми аж до часу по війні. На це одначе советський уряд не годиться, а Чорчил, що вже раз заявився за лінію Курзона, відай напирає на поляків признати домагання Сталіна.

Досі відбулися вже конференції Чорчила й Ідена з Міколайчиком та Ромером, були теж конференції Ромера, Ґрабского й Міколайчика з американським амбасадором Гарименом, але ще не було конференції між представниками польського уряду в Лондоні та представниками Польського Комітету Національного Визволення.

ЧОРЧИЛ У МОСКВІ НА ПЕРЕГОВОРАХ З СТАЛІНОМ. Зліва бачимо британського премієра Винстона Чорчила, з вигляду перетомленого довгою дорогою, як висів у Москві з літака, повитаний Вячеславом Молотовим (зправа), советським комісарем закордонних справ. Чорчил уже конферував двічи з Сталіном, і то, як кажуть, головно в справі Польщі, себто польсько-советських границь і двох польських урядів, того, що в Лондоні, й того, що в Люблині.

АМЕРИКАНСЬКИЙ УДАР ПО ФИЛИПИНАХ

ПЕРЛ ГАРБОР. — Американські літаки далі завдають японцям поважні удари. За комунікатом адмірала Нимица, у неділю завдано японцям удари аж з двох боків.

Велика сила суперфортець з сухоземних баз у Китаю вдарила за два дні по раз другий по острові Формозі. Місто Окаяма, котрого інсталяції були на дві третини знищені в попередним рейді, було предметом нового нападу; в додатку до нього атаковано ще летнище й склад амуниції коло Гейто. В двох виправах американці втратили один бомбовик.

Того самого дня літаки з літаковозів налетіли на місто Апарі, що лежить у північній частині филипинського острову Лусону, як також на залив Манілю й розбили там 40 японських літаків, висланих їм на стрічу; вони теж знищили кільканадцять літаків на землі. Ворожі літаки робили безустанні атаки на американські літаковози, але не вспіли завдати їм поважної шкоди. Японські перехвалки в цій справі зовсім не відповідають правді.

Ще інші американські бомбовики вдарили по острові Парамуширу, що лежить в ґрупі японських островів Курілі, — на північний схід від Японії, а на полудневий захід від Аляски. Американці атакували теж острови Вейк, Маркус і інші, а літаки з південно-західного Пацифіку били по Балику Папані вже четвертий раз. В усіх тих виправах американці втратили 25 літаків, але розбили ворогови 179 літаків.

Адмірал Нимиц, у своїй радіовій промові з Перл Гарбору до форуму „Ню Йорк Геральд-Трибюну" в Ню Йорку, заявив, що американці видно добре бють японців, але це була би „болюча помилка" сподіватися вчасної перемоги над Японією.

ААХЕН У ЗАЛІЗНІМ ПЕРСТЕНІ АЛІЯНТІВ.

ПАРИЖ. — Американці окружили Аахен з усіх сторін залізним перстенем. Німці робили три очайдушні атаки, аби цей перстень розбити, але не добилися нічого. Американці замкнули перстень довкола міста, занявши Вірселен.

На інших секторах західно-европейського фронту аліянтської армії мали менші, але замітні успіхи. Канадійські війська розбили скріплений опір ворога коло Бренкенса. Американці посунулися деща в горах Воґезах (Вож), захопивши кілька важних провалів.

Зате американські війська відступили від атаків на форт Дріян під твердинею Мецом. Відступу команда ще не пояснила.

СИЛЬНИЙ ВІДДІЛ БРИТІЙСЬКОЇ ФЛЬОТИ В АТЕНСЬКІМ ПОРТІ ПІРЕЮ.

РИМ. — Вістка про прибуття до Пірею, порту Атенів, грецької столиці, більшої ескадри британських воєнних кораблів потверджує приватні вісти про німецьку евакуацію Греції.

Німецьке радіо теж потверджує цю евакуацію; воно заявило, що німецька евакуація Греції створює на Балкані зовсім іншу ситуацію. Аліянти ще не подали про цю операцію урядового комунікату.

АЛІЯНТИ ЗАНЯЛИ ЛІВЕРНЯНО ПІД БОЛЬОНІЄЮ.

РИМ. — Пята Армія зробила поважний поступ до заняття італійського міста Больонії через захоплення міста Ліверняна, що є немовби сторожем на дорозі до Больонії. По пятидневих боях американці взяли місто, що лежить усего 10 миль від Больонії. Погода в Італії поправляється, а з тим ростуть надії Аліянтів на кращу кампанію.

ПОВАЖНІ ПОСТУПИ СОЮЗНИХ АРМІЙ В ЮГОСЛАВІЇ.

ЛОНДОН. — Війська червоної армії на спілку з військами юґославських партизанів під маршалом Тітом та болгарськими військами поробили поважні поступи в Юґославії. Звільнено від ворога міста Ніш, Ласковац та Вранє. На передмістях Білгороду взято в полон півтора тисячі німців.

У Семигороді російські й румунські війська поступили на віддаль 12 миль від чеськословацької границі.

Московський комунікат каже, що червона армія сконцентрувала 1,000 повзів здовж ріки Висли для фронтової атаки на Варшаву.

ВЕЛИКИЙ РЕЙД НА ВІЛЬГЕЛЬМСГАФЕН.

ЛОНДОН. — Великий відділ британських бомбовиків ударив уже чотирнацятий і пятнацятий раз по німецькім порті Вільгельмсгафені. Пізніше вони атакували теж порт Гамбурґ. Літаки скинули теж коло портів більшу скількість водних мін.

З виправ не вернулося 11 літаків. За англійським звичаєм, рейди відбулися ніччю. Днем рейдів не було внаслідок злої погоди.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокє число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною)		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДОМАГАННЯ, ЯКЕ ВИМАГАЄ ВІДПОВІДИ

Сенатор Роберт Ла Фолет, провідник невеликої, але в стейті Висконсин впливової Прогресивної Партії, виступив у журналі „Прогресів" з домаганням, яке певно найде серед американського народу симпатичний відгомін далеко поза межами тої партії.

Домагається він саме від обох головних президентських кандидатів, себто від Рузвелта й Дюї, яснішої заяви в справі американської заграничної політики, неясність щодо котрої шкодить Америці внутрі й назовні.

„Час уже найвищий", пише Ла Фолет, „аби Америка зірвала з імперіяльними намірами пана Чорчила й советською погонею за владою для пана Сталіна. Пора, аби Америка показала Европі, що їй не вибирати між комунізмом і хаосом. Пора доказати, що в кожнім виборі можна вибрати демократію".

Сенатор Ла Фолет каже, що через неясність великих американських партій у справах заграничної політики останніми часами американському народови зовсім не ясно, яке значіння має наприклад Атлянтійський Чартер і проголошені „чотири вольности". Люди не знають, до якого роду замирення стремить світова організація, постановлена в Домбартон Овксі. „Вони дивуються, чи не зобовязався хтось в їх імені переводити в життя мирові постанови, що нарушують американські засади свободи й демократії". Вони наприклад не знають, що „не обовязався хтось далі продовжувати теперішній хаос в Італії або піддержувати приязнь Чорчила до Франка або здання поляків долю, якуб їм не визначили Кремлінські декрети". Люди не знають, чи уряд стоїть за розбір Німеччини чи за задержання її в одній цілости. Люди не знають, чи уряд хоче задержати німецькі картелі, котрі мали тісні свої звязки з картелями в Британії й Америці, Франції й Японії.

„У Версалю в 1919. році створено бльок держав довкола Німеччини", каже Ла Фолет. „Американський народ цікавий тепер знати, чи тепер не мається створити щось відворотне до того, чи не має Росія стати пануючою силою на сході й півдні Европи." Американський народ не знає, яка політика уряду в Китаю, в Палестині, на Далекому Сході. Навіть не знає, чи ми маємо задержати найбільшу торговельну фльоту, яку ми збудували зачас війни, чи маємо привернути іншим народам те місце в міждержавній торговлі, яке вони займали до війни.

Сенатор Ла Фолет каже, що ні один ні другий президіяльний кандидат цих справ не вияснив. Він навіть називає це занедбання „змовою мовчанки". Очевидно, про якусь змову тут і мови не може бути. Всеж таки американський народ буде певно вдячний тому політикови й тій партії, що скаже американському народови зовсім явно й славно, де він стоїть у всіх тих важних питаннях заграничної політики.

ТРЕБА ВІДГАДУВАТИ

Тяжко тепер звичайній людині визнатись у тому, що то діється в Европі, в Італії чи Франції, Греції чи Югославії, а вже найтяжче визнатись таки в тих подіях, що розгриваються на сході Европи. Очевидно, що це „тяжко" відноситься до новинок, які розпускають різні аґентури, чи теж до різних комунікатів, чи навіть статтей, що їх поміщує советська преса. Бо коли іде про глибший зміст, про головні напрямні того, що розвивається на сході Европи, то вони ясні для кожного, хто хоч трохи визнається на тих справах і хоче бачити, розуміти і говорити чи писати правду. Тому про те не будемо тут говорити, бо про це пишемо сливе не кожного дня. Зате хочемо звернути увагу на одну подію, щоб нею освітлити, як то формується те „загальне" на сході Европи, що то має там завести „тривкий і новий лад".

Десь так кілька днів тому повідомляли советські інформативні джерела, як то в Люблині, осідку польського уряду, що є під советською контролею, вже не тільки ухвалена велика земельна реформа, але як вона таки вже здійснюється, себто уже парцелюються без викупу добра дідичів та як розділюється їх між беземельних та бідних польських селян. А доконувати цього має розреклямований Советами польський міністер хліборобства, А. Вітос. Не минуло одначе кілька днів, а вже нова новинка з Москви: Вітос уступив, з парцеляцією не везе, бо справу саботують прихильники уряду в Лондоні.

Коли іде про нас, то справа парцеляції ґрунтів польських дідичів нас мало журить і хай би ті землі, що є на справжній польській території, дістав польський селянин якнайскорше. Та нас тут цікавить що інше.

Кожний, що мав колинебудь до діла v воєнних часах з такими справами як розділ землі, знає, що цього в таких часах не можливо здійснювати. Бо як можна переводити аґрарну реформу і розділювати розумно і справедливо дідичівські ґрунта в селах, що щойно зістали звільнені з кількалітнього панування ворога, де фронт ще не так далеко, де ті, що найбільше повинні би скористати з такої роформи є в бойових рядах чи в підпіллю, де беземельні селяни, якщоб їм і приділено землю, не мають її чим і ким обробити? Ось таких питань може назбирати цілу купу кожна людина, що мала в революційних часах до діла з здійснюванням аґрарних реформ на селі. Та на щастя на селі заважував здоровий хлопський розум і люди, пізнавши трудноші, самі відкладали ось таке діло на пізніше. Та видно, що в Люблині були самі „новики" і тих справ не розуміли, чи не мали щодо них практики. Таке можнаб подумати, коли хто читав, що там уже не тільки ухвалено аґрарну реформу, але що її вже й здійснюється. Та людовця А. Вітоса не можна зарахувати до наівних людей, не обізнаних з аґрарними реформами. Тому від такого міністра не можна ожидати, щоб він одного дня приймав уряд і зараз здійснював аґрарну реформу в такий спосіб, щоб його успіхи були розголошувані з Москви по цілому світі, а за кілька днів, щоб нішо з того не виходило. Тому ясне, що не іде тут про ніяке справжнє здійснювання аґрарної реформи, а про те, щоб компромітувати польський уряд у Лондоні, що він з Лондону ніби спиняє своїми махінаціями здійснювання аґрарної реформи в Польщі в часі, коли Москва з своїм польським урядом у Люблині так хотілиб чимскорше змилосердитись над бідними польськими селянами і дати їм даром панську землю. Що більше: Ми припускаємо, що в Польщі готово не бути розголошеної аґрарної реформи з розподілом панських земель між селян. Зате можна припускати, що польський уряд в Люблині, вихований у Советах, радше охочий перевести земельну реформу на советський лад, творячи колхози, на що може навіть і настає Москва, вважаючи це початком советизації Польщі.

Та ми властиво навели цей приклад тільки на те, щоб представити, якими хмарами прикрите все те, що діється на сході Европи, включно з українськими землями, звідки взагалі нема ніяких вістей, коли іде про західно-українські землі. А те скупе, що то передає Москва про східну Україну, не дає ніякої можливости зорієнтуватись, що там діється і як живеться українському народови. Можна тільки догадуватись, що є так, як бувало...

Баламута з Карпатською Україною

Значіння слова „визволений".

В советській урядовій мові, а також в мові всіх тих попихачів, що ведуть політику Кремлю по всему світу з американськими попихачами включно, термін „визволений" є стосований до Західної України, але не до цілої, тільки на схід від лінії Курзона-Сталіна. На захід від тої лінії, то українські землі навіть з ясною українською більшістю є тоді визволені, коли їх займе ґенерал Берлінг чи там Роля-Жимерскі та прилучить їх до червоної Польщі. Тоді кажеться також, що вони є визволені. Надумається батюшка Сталін і віддасть під владу свого польського ґубернатора Осубки-Моравського ще й Львів з бориславською нафтою, тоді й про Львів буде теж казатися, що є визволений, коли опиниться в Польщі. Тоді і той сам Осубка - Моравскі буде спосібний визволити навіть яворівський повіт, що має 80 відсотків українців, як буде прилучений до Польщі. Скаже батюшка Сталін інакше, тоді, й слово „визволений" буде там сягати, і не на цаль дальше.

Карпатська Україна це країна понад сумнів з виразною українською більшістю; отже це український край. Одначе в Москві вже тому більше року постановили, що Карпатську Україну треба віддати чехам, які перші, на добрий початок, зробили умову поміж Прагою та Москвою, якою віддалися під протекторат високого Кремля. Чесько-советська умова мала проломити мур неохоти сусідів супроти червоного панування, тому в нагороду за це батюшка Сталін ласкаво „зволив жалувати" Карпатську Україну в дарунку Бенешови. Колись давно, коли то козацькі старшини приїздили в Москву зраджувати рідний край, тоді цар батюшка жалував їх соболями; тепер жалує Бенеша Карпатською Україною, а Осубку Моравского готов пожалувати Львовом.

Раз на Кремлі подарували Карпатську Україну чехам, так значить, що її визволили. Візьміть тепер до руки російську, чеську, кацапську, змєновєховську чи другу громадську ґазету, що служить Москві, там найдете написане, у всіх однаково, що прилучення Карпатської України до Чехії, а відлучення її від Радянської України, це є якраз „визволення". Раз сказали так на Кремлі, так в той сам тон кракають всі сороки, що кормляться зі советського смітника.

Недавно закракав карпатський комуніст Іван Петрущак та розписався, яке то щастя стріне Карпатську Україну, коли вона буде визволена і опиниться під владою чеських леґіонерів та жандармів, як це бувало передше. Замітне, що Петрущак сам комуніст і для нього визволення Карпатської України то не прилучення її під опіку українського ґубернатора Микити Хрущова; в тім випадку його визволення це прилучення Карпатської України під опіку чеських буржуїв з Праги.

Комуніст Іван Петрущак малює в рожевих красках, як то Карпатська Україна заживе буйним українським життям, як там зникне давна кацапщина, як роса на сонці, попирана передше чехами. Тепер Карпатська Україна дістанеться під владу його, себто Петрущака та комуністів і буде все „ол райт", хоч під Прагою. Колись таке саме співав Корнійчук на Советській Україні як довго Кремлеви треба було, та тепер замовк; його післали в дураки займатися мистецтвом, а його пост віддали реалістичному Мануїльському.

Таке саме буде з Петрущаком, щодо слова. Умова Бенеша та Молотова виразно признає Москві право мішатися у справи внутрішної політики Чехословаччини, а Бенеш зобовязався в справах такоїж політики радитися. Є ясним як на долоні, про яку то внутрішну політику йде. Іде в першу чергу про українську політику, на Карпатській Україні. Там не сміє розростися українська національна ідея, таку вже політику має вести Бенеш а не таку, про яку собі фантазує наївний Петрущак. Недавно Бенеш навіть мав інтерв'ю та заявив виразно, що уряд не буде мішатися на Карпатській Україні до язикового „вопросу", то значить, остане дальше мовний хаос, який паралїжує всякий культурний поступ тої країни.

Петрущак плете теревені про повну українізацію Карпатської України, про виразну заяву празької академії наук, що мова карпатських українців, то українська мова і таке то. Що тут має говорити академія в Празі, коли тут говорити має Кремль та ҐеПеУ.

Українізація Петрущака та „Карпато-Русскіє Новости".

Недавно попала мені в руки ґазетка, що її видає і в Ню Йорку чеський уряд для роздавання в Америці та в краю. Називається вона „Карпато-Русскіє Новости". Ґазетка видавана „Чехословак Гаверн-мент Інформейшен Сервіс, Карпато-Рошиен Деск", є писана страшною мовою, саме такою, якою писали карпато-українські москвофіли російського напрямку; в додатку писана латинкою. В цілій ґазетці ані словечка про український нарід Карпатської України; самі тільки „русскіє; востановленіє, асвабожденіє" і таке то.

Не дармо каже наша пословиця: „Піп в дзвін а дітько в клепало". Петрущак говорить своє про українську Карпатську Україну, а Бенеш та його урядовий Інформейшен Сервіс знають тільки карпатських росіян, карпато-рошиен сервіс, а ніякої України. Очевидно вірити треба цьому, що робить уряд майбутної чехословацької републики вже тепер, коли ще ця к[illegible]на до Чехії не належить [illegible] пізніше? Що [illegible] вона [illegible]ною того державного [illegible] що зветься Чехословаччин[illegible] до Ужгороду приїде к[illegible] з Москви та стане радити, який курс політики має бути на Карпатській Україні. Тоді Петрущак, подібно як Корнійчук, піде в дураки, а його місце займе знов якийсь русскій націоналіст типу д-ра Фенцика, або якогось другого сина „Дружства Духновича".

Заковика, що інакше слово визволення зрозуміли галицькі та карпато-українські москвофіли, що вже довший час живуть в Америці та не розуміють ходів Кремля з одного боку та розуміння слова „визволення" в різних ситуаціях політичних з другого боку. Вони то скликають зїзди та домагаються прилучення „Карпатської Руси, Холмщини, Ярославщини та Лемківщини" до Советського Союзу, себто Росії, як кажуть. Як вийде Бенеш з того, не знаю. Що скаже на це бажання визволення Молотов тяжко сказати, одначе таки найглупіша ситуація Івана Петрущака. Його комуніста та українця готов закасувати москвофіл царського покрою, Гладик, який хоче прилучення тих Москвою опущених країв до Советського Союзу, а не хоче ніякого володіння Бенеша чи Осубки-Моравського. Він навіть вже готов переболіти назву „Карпатська Україна", коли лиш вона вернути малаб як остання Підяремна Русска земля на лоно Матери Святої Росії.

Москвофіл Гладик та його освободительний конґрес є, як бачимо, ліпші українці і кращі советські патріоти за комуніста Івана Петрущака, члена чехословацької Народної Ради.

Проф. Микола Чубатий.

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені.

В КІҐТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ

У двох частинах

(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю")

66)

З ним рядом сидів не старий ще полковник артилерії, бо з гарматками на відзнаках. З другої сторони — підполковник ґенерального штабу, білявий, з голеними вусами, типовий пруський юнкер з вигляду і постави навіть з моноклем на чорному шнурочку. Обік два полковники піхоти, один сухощавий високий москвич, другий — армянин або грек, з солідним животом і потрійним підборіддям. Ціла воєнна колеґія.

Колеґія хвилю мовчки розглядала Паволоцького, аж йому ніяково стало. Якось неприязно спинилися очима на білому хрестику на його грудях — такої відзнаки не мав ні один. Оглянувши, почали знов, очевидно появою Паволоцького перервану, розмову, по російськи, зрозуміло:

— А всетаки Брусілов молодчина! — говорив ґенерал. — Всі армії біжать стрімголов, а він відходить з боями, по львиному. Огризається і огризається, що й Макензенові полки болючо відчувають... Корпус Ботмера на два тижні затримав. Це майбутний наш вожд...

— Певно, певно, — потвердив артилерист. — Тільки у нього і корпусні команданти, як на підбір. Солідні, бойові ґенерали. Каледін, Гутор, оба Драгомірови. Тільки щож? Нема огнеприпасів, нема артилерії, авіяція — ніяка! З бойовими ґенералами відступати все таки мусимо! Це тимчасово, розуміється, однакож... Коли кінець буде тому відступови? Адже війна перенесеться на нашу територію, нищитиме наші села й міста, власний наш нарід, нищитиме набуваний десятьліттями дорібок! Чому наші верхи про те не подумали?

— Позвольте, пане полковнику, — зачувши імя Драґомирових перервав Паволоцький мову артилериста. — Драгомирови вже корпусними командантами хіба?

— А вжеж! — за полковника відповів ґенерал. — Володимир восьмим командує, а Абрам девятим! Ви Драгомирових знаєте, що?

— Щеб не знати, ваше превосходительство! Знав добре їх батька, знаю їх всіх пятьох. Коли я був на фронті — Володимир займав становище начальника штабу третьої армії, але не ладив з ґенералом Радком - Дмитрієвим. А Абрам Драгомирів — цеж моє найближче начальство...

— Чекайте, — раптом пожвавів ґенерал. — А ви, власне кажучи, котрої дивізії?

— Шістьнадцятої кінної...

— Чи ти бач! Як то склалося. Ми одної дивізії! Ваше назвище, вибачте?

Паволоцький відрекомендувався. Ґенерал ще більш втішився:

— Я, ґенерал-майор Володченко, також черниговець, по ґубернії, з Глухівщини, командант бриґади 7-мої кінної дивізії. Призначений начальником вашої дивізії на місце вбитого ґенерала, — от не пригадую назвища... Здається, Ванновського. Ваш полковий ґенерал майор Сабурів командує тепер моєю бриґадою у семій кінній...

— От, не сподівався так багато змін за тих кілька місяців! А не відомо вам, хто командує чернигівським гусарським полком?

— Читав в „Інваліді" про призначення полковника Десіно, з Васільківського повіту, предсідник суду. Його недавно покликано з запасу у девятий київсякий, це мабуть старий вже полковник. Чи приняв він вже ваш полк — не знаю. А з вами щож? Були поранені?

— Так, в Карпатах. По шпиталях ще з листопаду.

— Важке поранення? — осідомився артилерист.

— Груди прострілено наскрізь. Ну, й крови багато втратив. Цілий день лежав без перевязки між окопами.

— І Юрія в Карпатах набули? — поцікавився ґенерал.

— Ні, Юрій ще з японської війни.

Друга половина переділу в розмову не встрявала. Піхотинці взагалі відчувають нехіть до кінних і артилеристів, а ґенштабовці до всіх на купу. Згодом, коли поїзд вже рушив, всі перезнайомилися з Паволоцьким, і перервана розмова на тему неуспіхів російської армії завязалася знов. Почав артилерист - полковник Скубенко:

— Ну, тепер персональні розмови закінчені, молотитимемо далі про наші недостатки... На чому то я став? Ага! Війна перенесеться на нашу територію. На Бога надія і на ґенералітет. Але скажу, — як що у нас красти́муть так, як дотепер крадуть, то й сам Бог не поможе нам встоятись.

— Як то крали? — перепитав Володченко.

— Звичайно, як крадуть! Вашому превосходительству не відомо? — здивувався Скубенко. — В одному артилерійському відомстві без сліду два міліярди рублів, асиґнованих на виріб огнеприпасів. Навіть слідство доручене якомусь прокураторови, тількиж... Наш головний інспектор, його високість, великий князь Сергій Михайлович, слідство зірвав, а на прокуратора⁷) піднято цькування. Не мало й великий князь положив мабуть у свою кишеню.

— Неможливо! — заперечив ґенерал.

— Чомуб неможливо? Мені справа докладно відома! — твердив Скубенко.

— Кишень, мабуть, не мало було! — вставив Паволоцький. Два міліярди в одну кишеню ніяк не впхаєш...

Ґенштабист і піхотинці видивилися на Паволоцького, дикуючися сміливости чи може нетактовности, по їх думці. Адже він встрявав в розмову старших себе ранґами. Тай літами був між всіма наймолодший. Докірливо похитували головами, а підполковник з моноклем, Ейхгольц, спитався зіритовано:

— Ви певні, що то все правда, підполковнику?

— Так, правда! Вірю в це! — твердо сказав Паволоцький.

— Алеж... Алеж... — засуятився товстий полковник Попандопуло. — Звідки така певність у вас? Не дивуюся полковникови Скубенкови, він артилерист! Може знати про такі справи, правдиві вони, чи ні, ну, бо то його більше обходить, болить, так сказати... Але ви? Певно у запіллі всяких пльоток, крамоли наслухалися.

(Дальше буде)

[7]) Тим прокуратором був Якобі, прокуратор-слідчий ризького окружного суду.

ЖОВТЕНЬ — МІСЯЦЬ ЗАКУПНА І ПОШИРЮВАННЯ КНИЖОК І ВИДАВНИЦТВ В АНҐЛІЙСЬКІЙ МОВІ ПРО УКРАЇНУ ТА УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД

АПЕЛЬ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ ДО ПРЕЗ. РУЗВЕЛТА

В пятницю 13. жовтня 1944. вислав Український Конґресовий Комітет Америки до президента Злучених Держав у Білому Домі у Вашингтоні апель, який так звучить в українськім перекладі:

* * *

Пане Президенте! У Вашій глибокій журбі про забезпеку миру в повоєнній Европі Ви приняли на конференції в середу 11. жовтня комітет для вручення меморіялу Польсько-Американського Конґресу і вислухали його поглядів між іншими теж і на майбутні східні границі Польщі.

Перед війною східні границі Польщі обіймали Західню Україну із її сім міліонами українського населення. Отже так само, як Ви вислухали польсько-американську делеґацію, зверніть увагу і на українсько-американський погляд у справі цих границь. Понижче є погляд висловлений Українським Конґресовим Комітетом Америки, який представляє громади, орґанізації й парафії по всіх Злучених Державах, а в яких зібрані американці старшого й молодшого покоління. Старше покоління роджене й виховане в Західній Україні, а молодше покоління це вже тутешнє, американське.

На самому вступі ми бажаємо звернути увагу на дуже важну обставину, яку, судячи з донесень преси, Польсько-Американська делеґація несумлінно й цілковито промовчала при своїх висновках й замітках до теперішнього польсько-совєтського граничного спору. Фактом є, що подавляюча більшість населення, інтересована в совєтсько-польськім граничнім спорі, не є ані польською, як це польські делеґати хочуть перед світом представити, ані російською, але чисто українською, і то в числі яких сім міліонів людей. Це населення є складовою частиною понад 40-міліонової української нації, яка до війни була в більшости під совєтською і під польською окупацією.

Та хоч від вирішення граничного спору залежить якраз доля цього населення, і хоч воно є наділі третьою, ба, ще й найважнішою стороною, то цим сімом міліонам західніх українців не дають найменшої нагоди для висловлення своєї волі в цій справі, а не дають цього ті, що над ними панують, або що нібито в їх імені говорять. Очевидно, що це йде в розріз із Атлянтійським Чартером, який ясно і недвозначно ставить засаду, щоб самий нарід мав право рішати про свою політичну долю.

Тут осміляємось звернути Вашу увагу, Пане Президенте, на це, що відмова такого права західньо-українському населенню, діткненому польсько-совєтським спором, себто відмова права висловити свою волю в цій справі, зробить неможливим справедливе і постійне наладнання цього спору.

Щобільше: Така відмова залишить там після війни стан, в якому міститься поважна небезпека для миру. Бо як народом торгують держави без найменшої уваги на його бажання й права, то він мусить бунтуватися. Передвоєнна історія українського народу, чи то під совєтським режімом чи під польським пануванням, дає повно прикладів такого негодування головно в часах, коли то чужинні окупанти його рідної землі уписувалися серед гнету над українцями своїми „пацифікаціями" на Західній Україні, а знову чистками, примусовою роботою та штучно насадженим голодом на Східній Україні. Подібні доводи можна було завважати за часів недавної націстівської окупації України, коли то український нарід постійно боровся і трівожив брутального окупанта, не видаючи ні одного квізлінґа споміж себе.

Коли ж українцям по тамтій стороні відмовляється нагоди висловити свої почування в справі повоєнної будучности; щобільше: коли польська пропаґанда цілковито промовчує навіть існування самих українців, а комуністична пропаґанда розголошує перед світом, що українці під Совєтами почуваються щасливими і вдоволеними — то ми їхні американські браття, що віддалені від них ледви одною ґенерацією, а в більшій частині звязані з ними кровними звязками — почуваємося в совісти до обовязку сказати ще раз за них слово, як це ми зрештою робили часто в минулому.

З отих причин ми сердечно прохаємо Вас, Пане Президенте, поручити аліянтським конференціям у Вашингтоні, Лондоні та Москві, щоби справи, які відносяться до польсько-совєтського граничного спору, вирішити дорогою загального голосування на території, про яку саме йде спір, тобто в землях Західньої України. Ціль плєбісциту та, щоб довідатися про правдиву волю інтересованого населення, до якої держави воно хоче належати по війні.

Одначе, щоб пропоноване голосування в Західній Україні було справедливе і переконуюче; щоб воно, за словами Атлянтійського Чартеру було наділі „свобідно висловленим бажанням інтересованого народу", осміляємося піддати думку, щоб плебісцит був переведений без совєтського на польського війська або поліції, та щоб порядок на місцях доглядала поліція Обєднаних Держав, і то зложена з населення такого краю, який не має безпосередного інтересу у висліді голосування.

Наше глибоке переконання, оперте на докладнім розумінню наших земляків у Західній Україні, таке, що плєбісцит, який оце ми пропонуємо, ясно викаже, що українці не бажають собі ні польського ні російського панування, а лише української незалежної влади. Це вони зможуть осягнути лише тим способом, що їм буде даний дозвіл відновити свою свободолюбну старинну традицію. Тоді вони знову покличуть до життя акт з 1. листопаду 1918. р., коли то повстала Західньо-Українська Република та історичний акт з 22. січня 1919. р., яким злучено їхню републику з Українськкою Народньою Републикою. У такий спосіб вони поновно, як це сталося перед 25 роками, злучаться із своїми земляками із Східньої України і створять у границях етноґрафічних земель, які обіймають понад 40 міліонів українського народу, свобідну й незалежну суверенну Українську Державу, оновану на традиційних українських демократичних засадах. Тоді вони заживуть у мирі, забезпеці й тісній економічній співпраці із сусідними державами.

Коротко кажучи: Це є наше щире й добре обґрунтоване переконання, що незломна і століттями збережена воля українського народу, рішати про свою власну долю і зажити своїм національним життям на своїх війною зруйнованих і чужинцями занятих землях, буде щераз наглядно доказана, коли цей нарід буде мати нагоду виявити свою волю й бажання в цій справі свобідно й без ніякого посторонього насилля і вмішування.

За Український Конґресовий Комітет Америки:
Степан Шумейко, предсідник.

AMERICAN ✚ RED CROSS
WASHINGTON, D.C.

З Американського Червоного Хреста

Новопризначений голова Американського Червоного Хреста, Базил О'Конор, недавно виголосив свою першу радіо-промову, яку передано до всіх закутків країни. В тій промові він підкреслив, що Американський Червоний Хрест належить цілому народові, та що в ідеї Червоного Хреста лежить надія людства. Він закликав кожного чоловіка і кожну жінку в Америці приймати активну участь в праці Червоного Хреста. Для тої праці потрібні американці чужинецького роду та їх діти, чи то українського, німецького, французького, італійського чи якого іншого походження, не менше ніж громадяни, предки яких жили в цій країні кілька ґенерацій.

Не так давно Б. О'Конор висказав признання американцям чужинецького походження за їх працю для Червоного Хреста, за служення людству. Проте в своїй радіо-промові він закликав їх до ще більшої діяльности, як і того, щоб вони подавали свій голос в справах Червоного Хреста, щоб їх участь була навіть ще більш виразною.

„На всіх фронтах цеї війни, казав О'Конор, Червоний Хрест обслуговує чоловіків і жінок, які приносять велику жертву для нашої країни. Червоний Хрест це робить у вашім імені. Кожний з нас може тішитися, знаючи, що кров, яка посилається за море, пакунки воякам Обєднаних Держав, що попали у ворожий полон, норски, які вербуються для війська, — все це дійсно рятує життя.

„Щоб уможливити подібного роду службу для наших чоловіків і жінок по цілому світі, Червоний Хрест мусів вишколити більшу кількість плачених робітників, ніж це колинебудь мав за весь час його істновання. Ті робітники стараються робити для ваших синів, дочок, чоловіків, братів все те, що робили би ви самі, як би були при них.

„Не зважаючи на велику кількість плачених робітників, Червоний Хрест сьогодня, як і в минулому, завдячує саме своє істновання міліонам добровільних робітників. Власне через тих добровільців Червоний Хрест став орґанізацією народною.

„Американський Червоний Хрест, як кожний знає, є частиною світової орґанізації Інтернаціонального Комітету Червоного Хреста та Ліґи Товариств Червоного Хреста. Будучність покрита воєнними хмарами. В одному ми можемо бути певні: ніякий перебіг війни не сміє зменшити обовязків вашого Червоного Хреста впродовж наступного року. Багато ділянок його праці буде навіть поширено.

„Червоний Хрест мусить помагати, бодай в деякій мірі, потерпівшому від війни населенню Европи. Наша воєнна діяльність буде продовжуватися ще багато років по скінченню боїв. При тому все памятаймо — який би ми світ не творили на згарищах сучасної пожежи, він має опиратися на таких засадах, які були би охороною ідеї Червоного Хреста. В зародку тої ідеї спочиває зерно будучого відродження".

Шпиталі будучности

Навіть найбільш відсталі люди доцінюють тепер услугу шпиталів всупереч ще недавному переконанню, що шпиталь призначений для таких, що втратили надію на життя. Серед 6,600 американських шпиталів є такі, що самі собою це наче окреме місто. Прикладів не треба подавати, бо це звичайне явище. Товариство Америкен Госпитал Асошіейшен відбуло саме 46-річну конвенцію у Клівленді і на ній пороблено приготування до „шпиталів будучности". Пляни на стільки інтересні, що цікавлять кожного громадянина. Варт і читачам „Свободи" з ними познайомитися.

Шпитальні управителі прийшли до висновку, що обстанова у шпиталях, дотепер металева, мусить бути перемінена на деревляну. Таксамо треба стіни локрити папером, а не малювати, а в стінах мають бути вставлені рури до отоплювання кімнат замісць теперішніх радіяторів. Крім цього треба завести прилади для охолоджування кімнат, нові електричні проводи для розмов і додаткові кімнати для вигоди. Вже тепер призначили шпиталі цілий біліон і двісті тисяч долярів на нові будівлі, а загальний вклад в дотеперішні шпиталі дійшов до висоти 6 біліонів. Нові розбудови й уліпшення упляновані для поодиноких шпиталів від $50,000 до $2.000,000, а це вказує на їх розміри.

Коли війна покінчиться, почнуться теж праці за встановлення нової обстанови, на місце зужитої вчасі війни. У цій справі стануть у пригоді оці вироби, що то їх розпродасть команда армії із незужитих припасів, але це теж капля води в коновці. Під теперішню пору найбільш потрібний є виряд для праня, таксамо відчувається недостача машин для промінів Екс-Рей, центрифуґ до стерилізування бандажів і багато інших предметів.

Під пору переводять студії над поширенням ждалень у шпиталях, щоб зробити їх більше принадними. Так напр. кімнати до принять нових пацієнтів будуть так уладжені, щоб ніхто не підслухував розмови пацієнтів з лікарями чи приймаючими доглядачками. Багато уваги звертають тепер на порозуміння між хворим і доглядачками. Так винайдено спосіб для розмови хворого в ліжку з доглядачкою в її кімнаті чи на коритари, коли він чогось потребує. Розмову можна вести при помочи подібних винаходів, які вже тепер повстановлювано в бюрах великих підприємств та установ. Отже доглядачка не потребує приходити до ліжка, щоб запитатися хворого, що йому потрібно, але принести йому те, що треба за одним заходом.

Із згадкою про встановлювання охолоджуючої системи приходять на думку винаходи чи відкриття для контролі над порохом та для вбивання бацилів у повітрі. Тепер майже неможливо дістати ультра-фіолетові світла для вбивання заразнів у повітрі, але після війни це вже буде проста справа, коби лише гроші.

Електричне око для лікарів та доглядачок.

Подеку вже перед війною постановлювано „електричне око", тобто прилад, що без ніякого труду вітвирає двері, коли наближається людина. Це дуже важний винахід для лікаря або доглядачки, коли вони несуть чи то інструменти, чи, як от доглядачка, харчі та ліки. Заняті обома руками, вони не потребують думати, як вітворити двері, бо вони самі їм вітворяться. Тепер їх неможливо дістати, але по війні це вже буде природна справа. В кімнатах для операції лікар має закрівавлені руки, йому важко вітвирати двері, а тут вони самі йому вітворяться. Таксамо коли йде про якусь конечність — „імердженсі", такі двері є необхідні.

Окремо тепер приспособляються архітекти для будови шпиталів. Це будуть спеціялісти, що співпрацюють з лікарями і будуть виробляти пляни як для великих так і для малих шпиталів на одинаковій основі. Америкен Госпитал Асошіейшен збирає тепер дані про новости в кожному шпиталю, спише їх і буде розсилати по всіх шпиталях, щоб вони могли бути поінформовані про найновіші винаходи та прилади й їх удосконалення. Це дуже важна „біржа виміни" для шпиталів.

Плян загального обезпечення здоровля.

Тепер придумують цілу систему „госпиталізації", тобто придумали плян, щоб пересічна людина за якоюсь річною вкладкою мала запевнену опіку лікаря й шпиталю на кожну потребу. Це є новий спосіб забезпечення і передумує нюйорський посадник Ля Ґвардія, як зробити його примусовим у цілому місті. Є це звісний плян Синього Хреста, до котрого належить уже в Америці 16,000,000 людей.

Інший плян, вироблений і передискутований на зібранню товариства Америкен Поблик Гелт Асошіейшен в початках жовтня в Ню Йорку змагає до цього, щоб поширити Сошел Секюриті також на медичну допомогу і перемінити цю систему на Сошел Секюриті-Федерал Гелт Іншюренс. Товариство надіється перевести цей плян упродовж 10 літ по всіх стейтах. Таке суспільно-медичне забезпечення є дуже важною економічною справою, бо людина не потребує безупину бути виставлена на втрату часу з нагоди занедужання та на велитенські витрати гроша, які за собою потягає недуга. Само собою розуміється, що як обезпечення здоровля буде примусове, то й шпиталі мусять бути не лише відповідно поширені, але й відповідно вивінувані.

ДО ШАНОВНИХ ЧИТАЧІВ „СВОБОДИ" І „ЮКРЕЙНІЕН ВІКЛІ"

Як Ви змінюєте адресу, просимо негайно повідомити про це адміністрацію „Свободи". Скоре повідомлення усуває непорозуміння і стримання ґазети. З повідомленням просимо також висилати 10 центів готівкою або почтовими значками на покриття вироблення нового стенсля. Члени і Читачі з Канади зволять присилати **тільки готівку** тому, що канадійських почтових значків не можна виміняти.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Як працює Обєднаний Укр. Амер. Комітет жінок Ню Йорку над участю у Міжнародній Жіночій Виставі.

Принявши запросини до участи у 21-шій Міжнародній Жіночій Виставі в Медисон Сквер Ґарден в Ню Йорку від 14—19 листопаду б. р., вибраний комітет з енерґією та запалом забрався до праці. На збори екзекутиви та секцій, на яких раз у тиждень переговорюються пляни та поступ праці, приходять щораз то нові жінки, охочі взяти на себе обовязки, звязані з нашою участю у виставі. Наша жіноча молодь Ню Йорку проявляє теж багато зацікавлення виставою та домагається для себе приділу праці.

Представниці нашого молодого покоління — талановитій панні Мелянії Мелянович — повірив комітет улаштування виставки нашого мистецтва, а відома у американських мистецьких колах пані Мері Боднар-Германова обіцялась з помічччю при виведенні показу народньої ноші та доборі строїв.

Виділ та секції комітету навязали тісніші звязки зі зарядом вистави, при чому відкривається навіть ширше поле для поширення знання про Україну та український нарід, як з початку було відомим.

В суботу, 18. листопаду, Заряд Вистави дає забаву у честь дітей усіх націй. Нашому комітетови доручено таке запрошення для української дітвори, яка прибрана у народні строї під опікою пань з комітету візьме у забаві участь, як теж дістане нагоду пописатися співами, музикою чи танком.

В справі використання форум Вистави для висвітлення визвольних змагань українського народу, звернувся комітет укр. жінок Ню Йорку до Українського Конґресового Комітету через запрошеного на збори голову У. К. К. пана С. Шумейка. Трапляється у часі Вистави, а саме в неділю, 19. листопаду, після української концертової програми, нагода улаштувати інформаційний виклад, дебату на українські теми, чи у інший спосіб зацікавити присутних на виставі, американську пресу та радіо справами українського народу.

Концертова програма заповідається прегарно. Запросини до участи у ній приняла пані Ольга Лепкова, яка у цьому зимовому сезоні виступить з власним концертом у Тавн Гол, в Ню Йорку. Також хор під орудою дир. п. Онуфрика, промовці в анґлійській і українській мові, показ народньої ноші на живих модельках і т. д.

В українському повільоні будуть виставлені теж на продаж актуальні книжки про Україну, які є у нас на ринку. Віднаймлено робітні панни М. Клячко місце на продаж вишивок і памяткових річей. Пані М. Бодак задемонструє на виставі штуку писання писанок.

Продаж тикетів на Виставу повиннаб іти швидким кроком, головне тому, що заряд поставив нашому комітетови умовину звернути за них гроші перед отворенням Вистави. З помічю комітетови прийшов у деякій мірі пан В. Пуйда з Ню Йорку, купуючи 200 тикетів, але всеж ще споре число треба нам продати не лиш на це, щоб виповнити зобовязання комітету. Надвижка грошей остане у нас, і комітет порішив розділити їх на Допомогу Україні і У. К. Комітет.

Тому закликаємо наших громадян: прибудьте на Виставу! Купіть тикети для себе, родини, своїх американських приятелів та знакомих! Продавайте їх у свойому бизнесі, сусідам чи деінде у тій цілі, щоб теж якнайбільше число американців прийшло на Виставу та набрало пошани для нас і нашої культури!

Клявдія Олесницька.

П. С. — У попереднім дописі зайшла похибка: секретаркою Комітету є панна Олена Мудрик, а не Мері.

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конґресового Комітету жертвували: Антін Костів з Нортгемтон, Па., переслав $66, а на цю суму зложились такі датки: о. Володимир Уляницький перевів колекту в церкві, що принесла $36; відділ Провидіння жертвував $15, Клюб $10, а В. Саюк $5.

Гром Михайло Фурка передав $100 на цілі Конґресового Комітету як жертву від Українського Центрального Комітету міста Джерзі Сити, Н. Дж.

DATES WITH OUR GOVERNMENT

FOR THE WEEK OCTOBER 15 THROUGH OCTOBER 21, 1944

RATIONING

Sugar

Sugar stamps No. 30, No. 31, No. 32 and No. 33 are valid indefinitely for five pounds of sugar. Sugar stamp No. 40 is valid for five pounds of canning sugar through February 28, 1945.

Meats, Fats

Red stamp A8 through Z8 and A5 through K5 are now valid indefinitely. No more red stamps will be validated until October 29.

Processed Fruits and Vegetables

Blue stamps A8 through Z8 and A5 through R5 are now valid indefinitely. No more blue stamps will be validated until November 1.

Gasoline

In the 17 states of the eastern shortage area, A-11 coupons remain valid through November 8. In States outside the eastern area, A-13 coupons, good for four gallong each, remain valid throough December 21.

Fuel Oil

Period 4 and 5 coupons remain valid throughout the coming heating year. Period 1 coupons remain valid also throughout the heating year.

Shoes

Airplane stamps No. 1 and No. 2 in Book Three remain valid indefinitely.

BUY EXTRA WAR BONDS Today!

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФОРД СИТІ, ПА.

50-літній ювилей У. Н. Союзу і 42-літній 63-го відділу.

Програму виробив комітет свята на два дні, тобто на 16. й 17. вересня і її переведено так:

В суботу, 16. вересня, в год. 8. рацком відбулася в українській католицькій церкві Пречистої Діви Служба Божа за здоровля членів 63. відділу. Її відправив о. М. Бохневич. Вечером того самого дня відбулася забава з танцями в Українськім Народнім Домі у Форд Сіті.

В неділю, 17. вересня, в год. 9. рано зійшлися всі члени й члениці у великім числі до салі У. Н. Дому, а звідси вийшли процесією до церкви. По великій Службі Божій відбулася панахида за померших членів і члениць нашого відділу. В год. 2. сполудня зійшлися всі члени й членицї знову до Народнього Дому і тут відбувся бенкет. Іменем комітету відкрив свято п. Мартин Опалка, привитав шановних гостей і вияснив причину таких важних сходин. При кінці покликав молодого члена Дмитра Турка до переведення програми. Молитву відмовив о. М. Бохневич, а по молитві всі присутні відспівали Гимн „Америка" під проводом п. Михайла Гнатова. Негайно потім прийшла черга на смачні страви.

Скінчився обід і предсідник програми запрошував гостей до промов. Першу промову о. М. Бохневича приняли гості рясними оплесками. Предсідник відділу п. Л. Колодійчук звеличав працю бувших і теперішних членів відділу 63., а фін. секретар М. Лицак доповнив промову історичними споминами. Замітну увагу звернула на себе промова пані Марії Малевич з Питсбургу, яка прибула до нас як містопредсідниця У. Н. Союзу. Вона виказала значіння нашої організації для членів і для нашого українського загалу і тим викликала щире зрозуміння такої організації, як У. Н. Союз. А пан містопредсідник У. Н. С. Григорій Герман то приїхав аж з Вилк-Бері і виголосив промову по українськи і по англійськи і так заінтересував молодь, що вона рішилася працювати для розвитку Батька-Союзу. Потім провідник свята покликав ще гостей з Форд Ситі й околиці і вони достроювалися до хвилі. Одні говорили по українськи, інші по англійськи. Як гості прибули до нас члени інших відділів У. Н. С. Серед святочного настрою п. Герман в імени комітету роздав пятьом членам відділу медалі за їх довголітну працю. Медалі дістали такі члени: Михайло Бек, Михайло Гоменда, Анастазія Гоменда, Павло Ритмик і Петро Тимчик. При роздачі медалів всі присутні співали „Многая Літа!"

Як програма закінчилася, п. Мартин Опалка подякував гостям і промовцям і тоді всі заспівали „Ще не вмерла Україна". Ввечір в цій самій салі йшла забава до півночи.

Дмитро Турко,
рек. секретар.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Українська музика й народні строї у військовому шпиталі.

Централя Американського Червоного Хреста в Нюарку запросила на день 27. вересня Український Відділ А. Ч. Х., щоб виступив із українською програмою для ранених вояків у шпиталі Віквой Парк. В 7. год. того дня прибуло 18 українських дівчат, щоб виступити з українською піснею й танком. Хор вийшов під управою дир. С. Марусевича з Ню Йорку, солісткою була панна Марія Полиняк, а дострій фортепіяновий вела панна Оля Дмитрів. Годиться згадати про старання панни Паращук з Ирвингтон у підготові виступу. Треба було довгих і старанних проб, щоб якслід вивести програму, яка вловні вдалася. Крім цього 12 члениць нашого відділу приготовили смачну перекуску з тісточок і українського „пончу" для роздачі поміж ранених вояків після програми. Обслуга наших дівчат буде бездоганна

Це були наші зусилля, але чи були вдоволені ранені — інваліди? — спитає дехто. Ще й як! Як лише хлопці прийшли самі, або їх привезено на візках до салі, то от, наприклад, один з них був такий нервовий, що не знав, що із собою почати. А як побачив аж 18 українських красунь у народних строях, то вояк так ними зацікавився, що забув за своє горе. Колиж вони заспівали, то він наче чувся захоплений і пильно вислухав усі пісні. А як почала співати панна Полиняк, то він аж бороду піднер і вплялив очи у неї. Як же скінчили співати, то так плескав у долоні, що аж інші йому вторували доти, доки дівчата не виступили з танцями. Як же почали танцювати то вояк собі танцював на кріслі, а інші побіч нього не могли витримати. Не диво, що як дівчата пішли потім з перекусками, то вояки трактували їх як своїх знайомих і щиро з ними розмовляли. Як прийшов час забиратися із салі, то хлопці як діти просили дівчат, щоб ще не відходили, от хоч ще 10 мінут, але їм не дозволила влада.

Але були там і такі хворі, що не могли встати з ліжка, то їм дівчата позаносили цигаретки, бо їсти їм ще не можна. Панна Полиняк вела в тому перед і розповідала їм про наш виступ. І знову розмова при ліжках. Ми такі горді з нашої співачки, що вміє і співати й розважувати людей. А як вони опісля тужили за відвідувачками!

Як скінчилися відвідини при ліжках і дівчата вернулися до салі, то до нас прийшов капітан з офіцирами і на їх прохання наш хор знову співав пісні, а окремо солістка панна Полиняк. І булиб нас ще довго не пускали, якби не те, що шпитальний правильник вимагає усунути чужих в год. 10.30. Але просили нас, щоб ми ще раз загостили для розради хворих.

З оцього виступу я зрозуміла, що люди іншої народности хочуть з нами рахуватися і з нами співпрацювати, як ми йдемо обєднані і дійсно даємо наші найліпші сили. Але як ми розєднані, розсварені, не працюємо разом, і наші виступи калікують, то ще треба виправдувати, чому то так, а тоді приходиться паленіти зо стиду, що навіть у такому часі як тепер, ми такі сварливі. Тому принаймні тепер усяку сварку — набік!

При цій нагоді хочу повідомити кого слід, що наше товариство закупило для шпиталю мікрофон, але через закон про „прайориті", ще його не вставили. Покищо складаю подяку тим, що брали участь у виступі і довели до такої гарної імпрези.

Анна Настюк, предс.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Тов. ім. Івана Франка, від. 83, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 22. жовтня, в годині 1. пополудні, під ч. 847 Норт Френклин ул. Проминув уже літній час тому збори переноситься на неділю. Просимо членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючих членів просимо вирівнати свої залеглости. — С. Чорномаз, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. — Бр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 259, повідомляє всіх своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 22. жовтня, в год. 2. пополудні, в галі парохіяльній, 4950 С. Павліна ул. Кожний член повинен прийти і вирівнати свої вкладки. — За уряд: В. Горинець, предс.; І. Побуцький, секр.; А. Партика, кас.;

БРОНКС, Н. Й. — Збори Тов. Любов, від. 298, відбудуться в суботу, 21. жовтня, в год. 8. ввечір, в церковній галі, 1745 Вашингтон Еве.

САВТПОРТ, КОНН. — Тов. ім. Т. Шевченка, від. 84, повідамляє всіх своїх членів і члениць, місцевих і позамісцевих, що триквартальні збори відбудуться 22. жовтня, в У. Н. Домі, 279 Кінгтайвей, точно в годині 5:30 пополудні. Просимо всіх членів прийти і вислухати звітів та полагодити справи, які будуть на деннім порядку. — За уряд: Ю. Гоголь, пр.; М. Сендзік, кас.; П. Дутко, секр., P. O. Box 43, Southport, Conn.

ШИКАГО, ІЛЛ. — Збори Бр. св. О. Николая, від. 106, відбудуться в неділю, 22. жовтня, в годині 12. вполудне, зараз по Сл. Божій, в гали церковній, при Оклей і Райс ул. Просимо всіх членів і члениць конечно прийти, бо маємо дуже важні справи. Уряд без членів тої справи рішати не біде. Ті члени, що довгують вже по 5 місяці, коли не прийдуть на збори і довгу свого не вирівнають, будуть суспендовані. Просимо членів вписувати свої діти в члени У. Н. С. Просимо дуже членів прийти на збори. Маємо вибрати комітет і робітників на баль. — В. Любас, предс.; М. Попіль, кас.; Г. Дацьків, секр.

СТЕМФОРД, КОНН. — Місячні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350, відбудуться в неділю, 22. жовтня, в годині 3. пополудні, в церковній галі на Грінвіч Еве. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів і члениць прийти точно на час, бо є важні справи до полагодження. Пригадуємо незабувати за нових членів, бо вже є тільки два місяці часу до закінчення кампанії за новими членам. Обовязком урядників і членів є організувати нових членів, щоб вирівнати число, яке на наш відділ наложено.— В. Карий, предс.; В. Блаущк, кас.; І. Михайлишин, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 252, відбудуться в неділю, 22. жовтня, в церковній салі, 1944 В. Ірі ул., в год. 12:30 попол. Просимо всіх членів прийти на час. — Уряд.

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 99, відбудуться в неділю, 22. жовтня, в гали парохіяльній, зараз по Сл. Божій. Просимо членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. — Уряд Братства.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. — Збори Тов. Любов, від. 370, відбудуться в неділю, 22. жовтня, зараз по Сл. Божій, в церковній гали. Шан. члени, постарайтесь представити нових членів, хай не буде сором для нашого відділу в ювилейнім році. — П. Водяник, предс.; К. Стасюк, кас.; М. Сампара, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Збори Бр. св. Йосафата, від. 217, відбудуться в неділю, 22. жовтня, в годині 2:30 вополудні, в гали парохіяльній. Обовязково всі місцеві і позамісцеві члени мають прийти на ці збори, бо є важні справи до вирішення. Довгуючих членів напоминаємо, щоб вирщівнати свій довг на цих зборах, бо інакше будуть суспендовані. Даємо до відома всім членам, що 50-літний ювилей У. Н. Союзу відбудеться в неділю, 29. жовтня, в гали Тов. Віл. Козаків. Обовязково всі члени мають бути на цім святі згідно з ухвалою. — За уряд. М. Яцула, предс.; П. Пасцак, кас.; А. Іванів, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 10. жовтня 1944 року помер у 57. році життя

ІВАН МІШАНЕЦЬ,

член від. 363 У. Н. Союзу в Оліен, Н. Й.

Покійний був одним з основателів місцевого відділу в 1913, а походив зо села Глібів, по. Скалат.

Полишив у смутку жену Марію, одну дочку, два сини і два внуки.

В. Й. П.! Г. Підскальний, секр.

Дня 21. вересня 1944 року помер у 53. році життя

ЛЕВ БІЛИК,

член Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94 У. Н. Союзу в Гемтремк, Міш.

Покійний походив з міста Товсте, пов. Скалат, Галичина. Полишив у смутку жену Михайлину.

Похорон відбувся 26. вересня з дому жалоби при участи членів відділу 94, знайомих і родини до церкви Неп. Зач. Пр. Діви Марії, де відправлено Сл. Божу парохом о. д?ром Тиханським, о. Побуцьким і о. Біленським, а відтак на цвинтар Мт. Олівет. — В. Й. П.!

В. Крушельницький, секр.

МИХАЙЛО ФЕДУН ПОШУКУЄ свого брата

ФЕДЯ ФЕДУН,
який був у Дітройт, Міш. Працював у Дадж Бродерс. Останний раз писав з Дітройту до своєї сестри до Шікаго в році 1932. Від того часу ніхто про нього не чув. Хтоб знав що про нього і про його теперішну адресу, хай ласкаво зголоситься на таку адресу:
MICHAEL FEDUN
244 N. 8th STREET,
PHILADELPHIA, PA.

ТАРЗАН ч. 1058. Невидима небезпека

Тарзан щойно зліз зо слона, коли він побачив леопарда, що готовився до скоку.

За хвилю потім леопард скочив. Могутній Тарзан скочив за ним.

Сильні руки піймали звіра в повітрю.

Як оба впали на землю, леопард замахнувся, аби запустити пазурі в мясо противника.

І В БЕЛЬГІЇ БУЛИ ТАБОРИ ТОРТУР.

АНТВЕРПЕН. — У Бріндонку, що був фортом у першу світову війну, а в теперішню стан осідком Гестапа в Бельгії, відкрито камери для різних мук, якими Гестапо мучило арештованих бельгійців. Причандали й тортури Гестапа нагадують історію середних віків та не лишають найменшого сумніву щодо садизму (збочення жорстокости) гестаповців. Бельгійський уряд постановив оставити цей осідок Гестапа ненарушним як музей націстичних метод панування над Бельгією.

Бельгійський уряд збирає теж дані про мучення бельгійців Гестапом та про співпрацю в цій справі бельгійців.